

Nr 282.

Ankom till riksdagens kansli den 30 november 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Hemsö kommun för vissa kommunen ävlande skatterestitutioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 363 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 19 oktober 1945, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att från anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner bereda Hemsö kommun ersättning för vad kommunen visar sig hava restituerat, jämte ränta, av de kommunalutskylder, som erlagts av familjerna Kempe och Carlgren i anledning av deras taxering åren 1943 och 1944.

Sedan förre disponenten Seth Kempe, fru Eva Kempe, direktören Carl Kempe, filosofie doktorn Erik Kempe och jägmästaren Mauritz Carlgren i särskilda till Kungl. Maj:t ställda skrifter, under åberopande av § 3 mom. I tredje stycket mantalsskrivningsförordningen (den s. k. lex de Geer) hemställt, att de jämte familjer finge mantalsskrivas i Hemsö socken av Väster-norrlands län, har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 oktober 1945 funnit ansökningarna författningsenligt icke kunna bifallas.

Den 12 april 1945 har kammarrätten, i anledning av anförda besvär avseende mantalsskrivningen av berörda personer för åren 1943 och 1944, meddelat utslag av innebörd, att de för nämnda år skola vara mantalsskrivna i Stockholm.

Ifrågavarande personer ha under ett flertal år varit mantalsskrivna i Hemsö socken, Seth Kempe och Eva Kempe alltsedan år 1881 respektive år 1883. Jämväl för åren 1943—1945 ha de blivit mantalsskrivna därstädes, men skola nu på grund av nämnda utslag och beslut från och med år 1943 i stället mantalsskrivas i Stockholm. För Hemsö kommun är denna omständighet ägnad att medföra allvarliga ekonomiska olägenheter, för vilka en redogörelse i korthet lämnas i propositionen.

Av redogörelsen framgår bland annat, att utdebiteringen i kommunen under tioårsperioden 1935—1944 uppgått till lägst 2 kronor 42 öre (1939 och 1940) och högst 4 kronor 98 öre (1943) per skattekrona. Antages skatteunderlaget minskat med de skattekronor, som belöpt å familjerna Kempe och Carlgren, hade utdebiteringen enligt en beräkning, som tillhandahållits genom kommunens försorg, måst under samma tioårsperiod väsentligt höjas, näm-

ligen till lägst 16 kronor 4 öre (1941) och högst 53 kronor 78 öre (1937). Dessa och övriga i propositionen anförda uppgifter ge vid handen att kommunens skattekraft väsentligt härrört från familjerna Kempes och Carlgrens inkomster. Till den försämring av kommunens ekonomi i form av sänkt skatteunderlag, som följer av ändrad mantalsskrivningsort för berörda familjer, kommer dessutom förpliktelse för kommunen att restituera anse- nliga skattebelopp, som kommunen av dem uppburit under åren 1944 och 1945. Dessa ha enligt av kommunen lämnade uppgifter utgjort för år 1944 48 870 kronor 55 öre och för år 1945 46 859 kronor 97 öre. Häre torde emellertid ingå vissa smärre belopp, avseende fastighetsskatt för nämnda år.

Kommunen har i en till Kungl. Maj:t ställd skrift framhållit, att ifrågava- rande skatterestitutioner skulle för kommunen medföra oöverstigliga svårigheter. Kommunen hade i runt tal 63 000 kronor i tillgångar och inga skulder. I det angivna beloppet inginge emellertid fastigheter och inventarier till ett värde av omkring 33 000 kronor. Övriga medel hade fonderats för särskilda ändamål, däribland anskaffande av ny kyrkorgel, ommålning av kyrkan samt andra smärre planerade företag. För skattebeloppens återbetalning syntes därför enligt kommunens mening erfordras en upplåning långt utöver kommunens ekonomiska bärkraft, och det syntes kommunen omöjligt att inom rimlig tid med återstående skatteunderlag finansiera amorteringen av en dylik upplåning.

Departementschefen har för egen del anført följande.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Hemsö kommun ställes inför betydande ekonomiska svårigheter genom den avsevärda minskning i skatteunderlaget, som blir en följd av att medlemmarna av familjerna Kempe och Carlgren ej längre skola mantalsskrivas inom socknen. Svårigheterna skärpas ytterligare genom de anse- nliga skatterestitutioner kommunen har att utgiva. Att härtill skaffa medel genom utdebitering torde visserligen vara möjligt, men utdebiteringen för ändamålet måste i så fall fördelas på en följd av år. Detta förutsätter en upplåning av ett i förhållande till kommunens storlek betydande belopp. Härvid är att märka, att mot den ökning av kommunens skattetunga, som förräntningen och amorteringen av ett dylikt lån måste medföra, säkerligen skulle svara ett lika stort tillskott av skatteutjämningsmedel. Det synes vid sådant förhållande i och för sig ändamålsenligare, att kommunen i stället på en gång beredes ersättning av statsmedel för vad den förpliktas utgiva i skatterestitutioner, jämte ränta. De i detta undantagsfall föreliggande förhållandena göra det enligt min mening motiverat att denna extraordinära väg väljes. Ersättningen torde lämpligen böra utgå från anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner. Ett genomförande av en sådan anordning förutsätter riksdagens bemyndigande. Jag förordar, att dylikt bemyndigande inhämtas.

Vad beträffar de för framtiden bestående ekonomiska svårigheterna till följd av skatteunderlagets minskning, får jag framhålla följande. Redan den utdebitering, på vilken de under år 1946 utgående kommunalutskylderna skola grundas, torde i själva verket innebära en flerdubbling av den utdebitering, som förekommit under senaste decenniet. Därjämte kan det emotges att utdebiteringen framdeles måste ytterligare ökas, sedan den väsentligen av krigsberedskapen föranledda ökningen av kommunmedlemmarnas inkomster bortfallit. Möjlighet föreligger dock för Kungl. Maj:t att med anlitande av

skatteutjämningsmedel bereda kommunen lättnad i dess skattetunga. De befogenheter i detta hänseende Kungl. Maj:t enligt nu gällande bestämmelser äger göra det också möjligt att så anpassa skatteutjämningsbidragen till kommunen, att övergången till högre skatter äger rum successivt och därigenom göres mjukare än vad som skulle bli fallet vid omedelbar tillämpning av de vid tilldelning av sådana bidrag i allmänhet följda reglerna. Med hänsyn till de här föreliggande särskilda förhållandena anser jag, att en sådan successiv övergång bör ske.

De särskilda förhållanden, som föreligga i detta fall, motivera enligt utskottets mening, att bemyndigande lämnas Kungl. Maj:t av den innebörd, som angivits i propositionen. Vad departementschefen anfört beträffande anpassning av framtida skatteutjämningsbidrag till kommunen föranleder ej heller erinran från utskottets sida.

Utskottet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att från anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner bereda Hemsö kommun ersättning för vad kommunen visar sig hava restituerat, jämte ränta, av de kommunalutskylder, som erlagts av familjerna Kempe och Carlgren i anledning av deras taxering åren 1943 och 1944.

Stockholm den 30 november 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Gränebo, Bernhard Nilsson, Bäckström, Karl Andersson, Mannerskantz, Gustaf Iwar Anderson, von Heland, Gillström* och *Johan Eric Ericson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Falla, Pettersson* i Dahl, *Bergström, Mårtensson, Norup, Viklund, Åkerström, Petterson* i Degerfors och *Birke*.
